

منظر ایرانی: سرو جاویدان

مولوی در داستان ستون حنانه، که پیش از ساخت نخستین منبر برای مسجد حضرت رسول (ص)، تکیه‌گاه پیامبر بود مکالمه ستون و پیامبر را به نظم در می‌آورد. ستون با ساخته شدن منبر و استقرار پیامبر بر آن، از غم دوری او شکوه می‌کند. پیامبر در برابر این ادب، وعده سرو شدن در عالم دیگر و جاودانه ماندن را به ستون می‌دهد. این اشاره حکایت از برتری رتبه سرو بر دیگر درختان در ذهن شاعر دارد.

اُسْتُن حنّانه از هجر رسول	نالہ می‌زد همچو ارباب عقول
گفت پیغمبر چه خواهی ای ستون	گفت جانم از فراغت گشت خون
مسندت من بودم از من تاختی	بر سر منبر تو مسند ساختی
گفت خواهی که تو را نخلی کنند	شرقی و غربی ز تو میوه چنند
یا در آن عالم حقت سروی کند	تا تر و تازه بمانی تا ابد
گفت آن خواهم که دایم شد بقاش	بشنو ای غافل کم از چوبی مباح
آن ستون را دفن کرد اندر زمین	تا چو مردم حشر گردد یوم دین

در داستان دیگری از اسطوره‌های ایرانی، سرو را درختی معرفی می‌کند که تخم آن را زرتشت پیامبر از بهشت آورد و اول بار در کاشمر کاشت. آئین‌های ایرانیان نیز شاهد سروهای کهنسال بسیاری است که در کنار اماکن مقدس، و بلکه خود به عنوان عنصری مقدس، حفاظت شده‌اند و هنوز محل رجوع مردم‌اند.

هنر ایران نقش سرو را در تزئینات معماری، فرش، پارچه و صنایع دستی خود، شناسنامه ایرانیان می‌شناسد و بته جقه را به عنوان نماد هنر ایران استفاده می‌کند.

مینیاتور ایران، سروی که دور آن شاخه‌های گل پیچیده را مظهر جهان مثالی می‌شناسد که شخصیت‌های داستان، زندگی و آرمان‌های خود را در آن جستجو می‌کنند.

در کوهستان‌های البرز در منطقه‌ای از سمنان تا فیروزکوه، درختان سرو کوهی به صورت پراکنده دیده می‌شوند. درختانی که با شکل پهن و متراکم خود نماد سرو ایران شمرده می‌شوند. به نظر می‌رسد اینها بقایای جنگل‌های سروی باشند که روزگاری با تراکم بیشتر در این منطقه حیات داشته و آن را به منظری اسطوره‌ای از سرزمین ایران بدل می‌کردند. حفظ این منظر به عنوان میراثی از منظر ایرانی بر عهده دولت و مردم است. روشنفکران و دانایان وظیفه دارند تا با معرفی ویژگی‌های منظرین و تشریح جنبه‌های عینی و ذهنی آن، از این میراث طبیعی - تاریخی سرزمین ایران حفاظت کنند.

اشاره مولوی به سرو بهشتی از زبان پیامبر اکرم، تأثیر زیبایی‌شناسی نهفته در فرهنگ ایرانی است، که حتی عارف مسلمان قرن هفتم را برای تصویر صحنه‌های آرمانی و دلخواه، ناگزیر به استفاده از آن و مآلاً، نقب زدن به دایره معنایی سرو می‌کند. نمادی که از روز نخست تولد خود در جامعه ایرانیان نو به نو تفسیرهای جدیدی را دیده و امروز پس از قرن‌ها به هاله‌ای مملو از صفات نیکو بدل شده است. «محمد آتشین‌بار» نمونه‌ای از سرو ایرانی منطقه فیروزکوه را در زمستان پربرف که حیات سبز رخت بر بسته، در حالی شکار کرده که همچنان ایستاده و زنده است. معنای «جاودانگی و جاویدان» اینسان در ذهن ایرانیان پدید آمده است.

سر دبیر

سید امیر منصوری

amansoor@ut.ac.ir